

КОЛМАКОВ Віктор Павлович,
доктор юридичних наук, професор
(29 вересня 1913 р. – 20 березня 1973 р.)

Viktor Kolmakov

СЕРІЯ «ХАРКІВСЬКА НАУКОВА КРИМІНАЛІСТИЧНА ШКОЛА»

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА КРИМІНАЛІСТИКИ

КОЛМАКОВ
ВІКТОР ПАВЛОВИЧ –
ВИДАТНИЙ ВЧЕНИЙ-КРИМІНАЛІСТ

До 110-річчя від дня народження

Біобібліографічний покажчик

Харків
«Право»
2024

УДК 016:929:343.1

К77

Серія заснована у 2024 році

Укладачі:

В.М. Шевчук – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри криміналістики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, заслужений юрист України;

М.В. Капустіна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри криміналістики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

І.В. Борисенко – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри криміналістики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

І.В. Бова – завідувач відділу обслуговування наукової бібліотеки Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Колмаков Віктор Павлович – видатний вчений-криміналіст :

К77 До 110-річчя від дня народження : біобібліогр. покажч. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. криміналістики ; [уклад.: В.М. Шевчук, М.В. Капустіна, І.В. Борисенко, І.В. Бова]. — Харків : Право, 2024. — 96 с. : іл. — (Серія «Харків. наук. криміналіст. шк.»). ISBN 978-617-8518-11-0

Біобібліографічний покажчик підготовлено до 110-річчя від дня народження видатного вченого-криміналіста, засновника української наукової криміналістичної школи, доктора юридичних наук, професора В.П. Колмакова.

Видання містить матеріали про життєвий шлях, наукову, викладацьку, судово-експертну діяльність В.П. Колмакова як одного з фундаторів криміналістичної науки. Пропоновані матеріали дають змогу найбільш повно досягнути наукову й педагогічну спадщину вченого-криміналіста, знаного не лише на території України, а й за її межами. Усі виявлені публікації систематизовано та упорядковано за хронологічним принципом.

Рекомендовано науковцям, студентам, аспірантам, викладачам, практичним працівникам і всім, хто цікавиться доробком відомого вітчизняного вченого-криміналіста.

УДК 016:929:343.1

ISBN 978-617-8518-02-8 (серія)
ISBN 978-617-8518-11-0

©Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2024
©ТОВ «Видавничий дім «Право», 2024

**ПРОФЕСОР В. П. КОЛМАКОВ –
ВИДАТНИЙ ВЧЕНИЙ-КРИМІНАЛІСТ,
ОДИН ІЗ ФУНДАТОРІВ ВІТЧИЗНЯНОЇ КРИМІНАЛІСТИКИ,
УЧИТЕЛЬ З ВЕЛИКОЇ ЛІТЕРИ**

Професор В. П. Колмаков є видатним ученим-криміналістом, Учителем багатьох поколінь юристів-практиків і науковців, Учителем наших Учителів, талановитим науковцем-дослідником, який був безмежно відданий науці криміналістиці. Відомо, що формування, становлення та розвиток вітчизняної криміналістики стали можливим завдяки активній науковій та практичній діяльності видатного вченого-криміналіста, доктора юридичних наук, професора Віктора Павловича Колмакова (29 вересня 1913 р. – 20 березня 1973 р.).

Віктор Павлович Колмаков – відомий науковець, талановитий педагог, організатор і засновник наукової криміналістичної школи в Харкові та Одесі. Його по праву необхідно віднести до видатних учених, які стояли біля витоків розвитку криміналістичної науки в Україні та далеко за її межами. Внесок професора В. П. Колмакова в розвиток правничої науки й освіти в Україні на межі тисячоліть є досить вагомим і значущим. Час і практика показали, що В. П. Колмаков – видатна, знакова постать в історії криміналістики та судової експертизи. Він є одним із фундаторів вітчизняної

криміналістичної науки, новатором і генератором інноваційних наукових ідей та концепцій у криміналістиці й судовій експертології.

Формування особистості, професіонала-практика, науковця-дослідника, вченого-криміналіста тісно пов'язане із складними реаліями 30–50-х років ХХ століття. В 1936 році після закінчення Свердловського юридичного інституту він працює в органах прокуратури. Відомий цікавий факт із біографії В. П. Колмакова – за короткий час він стає найкращим слідчим Західно-Сибірського округу. До війни він працює слідчим Військової прокуратури Сибірського військового округу, заступником директора Харківської філії Всесоюзного юридичного заочного інституту, помічником прокурора Харківської області.

Починаючи з 1938 року трудовий та науковий шлях В. П. Колмакова тісно пов'язаний із Харковом. З 1938 по 1941 рік В. П. Колмаков навчається в аспірантурі на кафедрі криміналістики та судової медицини Харківського юридичного інституту (нині – Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого), де готує дисертацію під керівництвом професора М. М. Бокаріуса – першого завідувача кафедри криміналістики Харківського юридичного інституту (1939–1941 роки). У цей період і розпочинається його викладацька та наукова діяльність.

Після захисту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за темою «Методика расследования дел об убийствах с расчленением трупа», яка відбулася 23 червня 1941 року, В. П. Колмаков відбув до військової частини, де був прокурором дивізії. У вересні 1941 року був поранений та потрапив у полон, де перебував до жовтня 1943 року. Після повернення з полону призначений слідчим прокуратури 4-го Українського фронту, експертом-криміналістом судово-медичної лабораторії військового округу.

Із січня 1946 року після демобілізації В. П. Колмаков своє трудове та наукове життя пов'язує з діяльністю Харківського науково-дослідного інституту судових експертиз, де спочатку він працює старшим науковим співробітником, а із жовтня 1946 року впродовж понад 20 років був директором ХНДІСЕ. Одночасно з 1946

по 1952 рік В. П. Колмаков працює старшим викладачем, доцентом кафедри кримінального процесу Харківського юридичного інституту. З 1952 по 1957 рік він очолює кафедру криміналістики Харківського юридичного інституту, а також викладає криміналістику на Всесоюзних курсах Прокуратури СРСР у м. Харкові та є першим директором цих курсів.

В 1962 році він успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за темою «Криминалистические методы расследования и предупреждения преступлений против жизни». Це був перший захист докторської дисертації з криміналістики у спеціалізованій вченій раді України (Харківський юридичний інститут). В 1964 році йому присвоєно наукове звання професора.

В 1967 році В. П. Колмаков переїжджає до м. Одеси, де в лютому цього ж року очолює кафедру криміналістики, кримінального права та процесу Одеського державного університету імені І. І. Мечникова. У червні цього ж року стає деканом юридичного факультету. Відомо, що Віктор Павлович Колмаков пропрацював завідувачем кафедри криміналістики, кримінального права і процесу та деканом юридичного факультету Одеського державного університету імені І. І. Мечникова пропрацював до 20 березня 1973 року, до дня своєї смерті.

В. П. Колмаков зробив істотний внесок у розвиток харківської та одеської криміналістичних шкіл і харківської школи судових експертів. Під його керівництвом захищено 6 докторських та 23 кандидатських дисертацій. Серед учнів професора В. П. Колмакова – такі видатні вчені та відомі криміналісти й судові експерти, як В. О. Коновалова, М. В. Салтевський, О. Н. Колесніченко, Г. А. Матусовський, Г. Л. Грановський, О. О. Закатов, Л. Ю. Ароцкер, І. В. Постіка, В. В. Тіщенко, В. Г. Грузкова, М. М. Шульга та ін.

Професор В. П. Колмаков – багатогранна, яскрава й неповторна особистість у криміналістичній науці та практиці боротьби зі злочинністю, видатний вчений-криміналіст, діапазон і коло професійних, наукових інтересів якого були надзвичайно широкими. В. П. Колмаков залишив достатньо помітний «слід» у криміналістиці,

судовій експертизі та в історії розвитку цих наук як видатна постать у криміналістичній науці та судовій експертології.

Вагомим є внесок професора В. П. Колмакова в розвиток загальної теорії криміналістики, окремих криміналістичних теорій, криміналістичної техніки, криміналістичної тактики та криміналістичної методики розслідування окремих видів (груп) кримінальних правопорушень. Наукові праці професора В. П. Колмакова, його найважливіші висновки про загальну теорію криміналістики й окремі криміналістичні теорії значно збагатили науку та практику.

Вагомий науковий інтерес набувають пропозиції В. П. Колмакова щодо визначення криміналістики як науки про методи розкриття, розслідування та запобігання злочинів, а також пропонування ним системи окремонаукових криміналістичних методів, зокрема методів розробки криміналістичних версій, криміналістичного планування та координації слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів, психологічного аналізу фактичних даних і конкретної ситуації, криміналістичної ідентифікації, криміналістичного експериментування тощо. Це суттєво вплинуло на розвиток і формування окремих положень теоретико-методологічних засад криміналістики, загальної теорії криміналістики.

У своїх дослідженнях В. П. Колмаков звернув увагу на те, що при визначенні сутності криміналістичної ідентифікації необхідно брати за основу її значення в доказуванні, де вона є способом отримання доказів про наявність чи відсутність тотожності індивідуально визначених об'єктів, що мають значення для встановлення істини як у кримінальному, так і в цивільному, господарському, арбітражному судочинстві. Він сформулював і детально дослідив тактичні особливості проведення опосередкованої ідентифікації особи. Ним були запропоновані та введені в науковий обіг термін та поняття «ідентифікаційний період» та ін. Усі ці положення стали основою для подальших розробок у теорії криміналістичної ідентифікації, застосування її положень у криміналістиці, судовій експертизі.

В. П. Колмаков приділяв увагу дослідженню окремих галузей криміналістичної техніки, зокрема трасології, судової фотографії, техніко-криміналістичного дослідження документів, криміналістичного дослідження письма, проблем взаємозв'язку теорії криміналістичної ідентифікації з різними видами судових експертиз, проблем удосконалення практики та ін. Ці наукові напрями було конкретизовано й розвинуто в кандидатських і докторських дисертаціях його учнів.

Значним є внесок професора В. П. Колмакова в розвиток криміналістичної тактики. Він запропонував поняття слідчої версії, розробив і сформулював загальні умови конструювання та перевірки версій, розглянув особливості використання методу планування розслідування. Ним уперше у вітчизняній криміналістиці були визначені основні положення криміналістичної тактики. Значну кількість наукових праць присвячено тактиці проведення окремих слідчих дій – слідчого огляду, пред'явлення для впізнання, слідчого експерименту та ін.

В. П. Колмаков особливу увагу приділяв дослідженню проблем судової експертизи, як-от організації діяльності судово-експертних установ; підготовці матеріалів для проведення судової експертизи; питанням внутрішнього переконання судового експерта; оцінці експертного висновку; експертній профілактиці.

Вагомим є внесок професора В. П. Колмакова в розвиток і формування криміналістичної методики. Він є одним із засновників криміналістичної методики розслідування злочинів проти життя особи, ним були розроблені основи методики розслідування вбивств із розчленуванням трупа, вбивств, замаскованих під нещасний випадок або самогубство, дітовбивств, вбивств за відсутності трупа, розбійних нападів. На підставі узагальнення й аналізу судово-слідчої практики ним також була звернута увага на проблеми виявлення (встановлення) умов і причин, що сприяють вчиненню вбивств, і запропоновані основні форми та методи їх усунення засобами криміналістики.

Життя та діяльність професора В. П. Колмакова, великого вченого-патріота, була цілком присвячена розвитку криміналістичної

науки. Його наукові роботи суттєво збагатили криміналістику. Ідеї В. П. Колмакова розвиваються далі його учнями, і безперечно, що криміналісти та практики й у майбутньому неодноразово звертатимуться до його творчої спадщини. Науковий фундамент, закладений професором В. П. Колмаковим, у реаліях воєнного стану і глобальних загроз допомагає у протидії злочинності та впливає на розвиток сучасної криміналістики, судової експертизи, юридичної освіти та науки в цілому.

*Доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри криміналістики
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
провідний науковий співробітник
НДІ вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України,
заслужений юрист України*

В. М. ШЕВЧУК

ЗМІСТ

Шевчук В. М. Професор В. П. Колмаков – видатний вчений-криміналіст, один із фундаторів вітчизняної криміналістики, учитель з великої літери	5
Коновалова В. О. Віктор Павлович Колмаков – учений, педагог, учитель, засновник наукової школи у криміналістиці	11
Життєвий та творчий шлях В. П. Колмакова	15
Наукова спадщина професора В. П. Колмакова	19
Основні дати життя та діяльності	23
Бібліографічний перелік наукових праць В. П. Колмакова	25
Наукове редагування, консультування та рецензування	42
Дисертації, підготовлені та захищені під керівництвом професора В. П. Колмакова	45
Публікації про В. П. Колмакова	48
Фотографії, презентації та фотодокументи	58

Наукове видання

Серія «Харківська наукова криміналістична школа»

**КОЛМАКОВ ВІКТОР ПАВЛОВИЧ –
ВИДАТНИЙ ВЧЕНИЙ-КРИМІНАЛІСТ**

До 110-річчя від дня народження

Біобібліографічний покажчик

Укладачі:

Шевчук Віктор Михайлович

Капустіна Марієтта Владиславівна

Борисенко Ігор Володимирович

Бова Ірина Валеріївна

Видається в авторській редакції

Відповідальний за випуск В. М. Шевчук

Оформлення і комп'ютерне верстання О. В. Кочетков

Коректор П. О. Білоус

Підписано до друку 20.12.2023. Формат 60×90/16.

Ум. друк. арк. 6,00. Обл.-вид. арк. 2,24.

Тираж 100 пр. Вид. № 153

ТОВ «Видавничий дім «Право»,

вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна

Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна

Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20, (063) 254-50-84

Вебсайт: <https://pravo-izdat.com.ua>

E-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua

E-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт»,

вул. Весніна, 12, Харків, 61023, Україна

Тел. (057) 717-25-44

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5748 від 06.11.2017